

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: [Genders – recenzja]

Author: Paweł Jędrzejko

Citation style: Jędrzejko Paweł. (2006). [Genders – recenzja]. „Er(r)go”
(Nr 13, z. 2, 2006, s. 175-176)

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

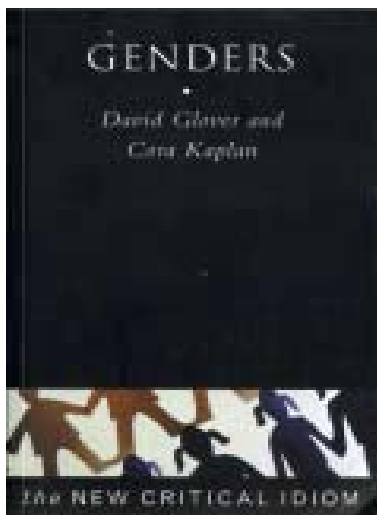
UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

David Glover i Cora Kaplan, Genders. London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group, 2000 (177 stron). Publikacja anglojęzyczna, w miękkiej oprawie.

Przedstawiana tutaj książka podnosi problematykę związaną z jednym z najbardziej istotnych, ale też najbardziej kontrowersyjnych pojęć współczesnej humanistyki, szczególnie w kontekście nauki polskiej. Nie sposób jednak nie zauważyć, że nawet prosta z pozoru czynność jak przekład tego terminu na język polski nastrocza niemałych trudności: najczęściej bowiem *gender* tłumaczy się za pomocą określenia „płeć kulturowa”, ale istnieją konteksty, w których lepszym odpowiednikiem jest „płeć rodzajowa”, lub takie, w których wyborem najtrafniejszym okazuje się „rola społeczna płci”. Nierzadko też, w obliczu „polimorficzności” tego pojęcia, polscy badacze pozostają przy terminie *gender*, który – jak się wydaje – na tyle mocno okrzepł już w polskiej leksyce naukowej, że stał się jakością rozpoznawalną i funkcjonalną, czego dowodzić może pojawienie się niedawno takiej kategorii w bibliotecznych językach wyszukiwawczych. Mimo wszystko jednak taki stan rzeczy wskazuje, że wartość aksjologiczna, jaką wyraz *gender* niesie z sobą dla odbiorcy anglojęzycznego nie posiada swojego dokładnego odpowiednika w konceptualnej strukturze kultury polskiej i języka polskiego. Jak się wydaje, żadna z translatorskich propozycji nie obejmuje w stopniu satysfakcjonującym wieloaspektowości oryginalnego pojęcia, a więc – mimo rosnącej liczby ukazujących się drukiem genderowych analiz – można uznać, że w przestrzeni polskich studiów humanistycznych *gender* jest wciąż terminem względnie nowym.

Trudno się także oprzeć wrażeniu, że owe *novum* jest zjawiskiem niepokojącym: nawet w środowiskach intelektualnych zdarza się często, że studia opatrzone kwalifikatorem *gender* traktuje się z niejaką rezerwą, jako „politycznie poprawne” – w ten sposób „kulturalnie” dyskwalifikując ich możliwą poprawność metodologiczną czy etyczną. Świadomość genderowa, ugruntowana metodologicznie w tradycji myśli poststrukturalnej, lecz zakorzeniona w rewizji konsekwencji społecznych, politycznych i psychologicznych, jakie niesie za sobą dominujący status patriarchalnego paradygmatu kulturowego, jest dziś elementem edukacji na poziomie podstawowym i średnim w społeczeństwach państw Europy Zachodniej i Ameryki Północnej, gdzie przekłada się na kształt regulacji

prawnych i łatwe do zaobserwowania zmiany obyczajowości i relacji społecznych. W społeczeństwie polskim, zdeterminowanym w znacznej mierze tradycją patriarchalnego katolicyzmu, osiągnięcie takiego etapu rozwoju stosunków społecznych stanowi wciąż jeszcze poważne wyzwanie. Dlatego też omawiana tutaj książka stanowi pozycję niezwykle cenną.

Jej autorzy stawiają sobie za cel przedstawienie polimorficzności *genderu* jako pojęcia i zjawiska, co uwypukla zastosowana w tytule forma gramatyczna liczby mnogiej. David Glover i Cora Kaplan realizują takie założenia, rozpoczynając wywód od prezentacji historii tego pojęcia i przedstawiając jego przemiany od czasów intensywnego rozwoju dyskursów seksuologii i psychoanalizy lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia aż do współczesnych zastosowań terminu *gender* w kontekście szeroko pojmowanych, interdyscyplinarnych *gender studies*, czyli studiów lub badań genderowych. Szczególną uwagę zwracają autorzy na najważniejsze stanowiska, jakie wobec *genderu* powołała do istnienia druga fala feminizmu – zarówno w obiegu literackim, jak i krytycznym – co pozwala im podsumować refleksję historyczną i przejść do przeglądu najistotniejszych zjawisk związanych z tytułowym pojęciem w przestrzeni współczesnych studiów kulturowych (*culture studies*). W rozważaniach o tej orientacji, Glover i Kaplan skupiają uwagę czytelnika przede wszystkim na pracach dotyczących kategorii męskości w literaturoznawstwie i studiach kulturowych, a następnie starają się dokonać wstępnej oceny wpływu, jakie na kształt badań literackich wywarło pojawienie się nowych, nacechowanych genderowo tożsamości – na przykład tożsamości *queerowych* – by ostatecznie zaproponować czytelnikowi przegląd zjawisk dotyczących genderowego odbioru dzieła: zarówno literackiego, jak i reprezentującego inne formy artystycznego wyrazu.

Klarowny, czytelny układ materiału, znakomicie prowadzony wywód, obfitość źródeł i mnogość ilustrujących przedstawiane zjawiska przykładów czynią książkę Davida Glovera i Cory Kapla znakomitym przewodnikiem po teoretycznej problematyce *genderu*: świetnym kompendium dla badaczy, którzy chcą usystematyzować niezbędne dla potrzeb dydaktyki informacje – i dla studentów anglistyki pracujących nad dysertacjami z dziedziny *gender studies* lub korzystających ze zdobyczy tej formacji intelektualnej. Pozostaje jedynie życzyć sobie jak najrychlejszego pojawienia się polskiego przekładu tej pozycji, aby czytelnicy polskojęzyczni także mogli z niej skorzystać i czerpać z niej inspirację.